

Mida aken peegeldab?

Pärandivaderite akende inventeerimise talgud

Vanuseaste: 7.–9. klass

Tööleht

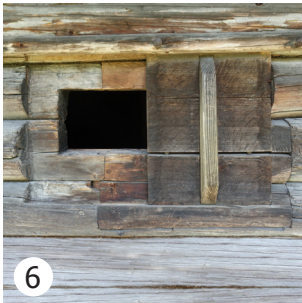
Nimi: _____

Aknad on maja silmad. Sõna „aken“ on meile jõudnud vene keelest („okno“ on aken ja „oko“ silm). Läbi aegade on kasutusel olnud erineva kuju ja kaunistusviisidega aknad, muutunud on nii moed kui ka aknaklaasi valmistamise viisid. Uuri aknaid lähemalt – need annavad sulle vihjeid maja vanuse kohta.

1. Märki iga lõigu juurde sobiva pildi number.

A. Kuni 19. sajandi alguseni kasutati talumajadel väikeste aknaavade ees puidust ettetõmmatavaid luuke. Lisaks oli kalli aknaklaasi asemel kasutusel loomapõis, vasikanahk või õlitatud riidetükid.

Pilt: _____

B. Esimesed klaasaknad ilmusid linnamajadele arvatavasti 13. sajandil. Keskajal kasutati väikesteid rombikujulisi või kandilisi klaasitükke, kuna suuri klaasitahvleid ei osatud teha. Klaasitükid olid paksud ning mullide tõttu üsna läbi paistmatud. Need ühendati omavahel tinaribadega.

Pilt: _____

C. 17. ja 18. sajandil ehitatud majade aknad olid ruudukujulised ja jaotatud neljaks osaks. Kuigi alates 18. sajandist oli aknaklaas kõigile kättesaadav, jäi see ikka veel jõukuse märgiks.

Pilt: _____

D. 19. sajandil tulid kasutusele pikliku kujuga aknad, valdavaks sai kuue ruuduga aknatüüp.

Pilt: _____

E. 19. sajandil ja 20. sajandi alguses olid kasutusel ka veidi lihtsama moega, neljaks või kolmeks jaotatud aknaraamid.

Pilt: _____

F. Kui elanikkond 20. sajandi alguses hügieenist ja terviseks teadlikumaks muutus, ilmusid akendele eraldi avatavad tuulutusraamid.

Pilt: _____

G. Alates 1930. aastatest muutus akna vorm väga lihtsaks. Ilusa välimuse ja kaunistavate detailide asemel muutus oluliseks tõhusus. Aknad muutusid suuremaks, et tuppa rohkem valgust tuua.

Pilt: _____

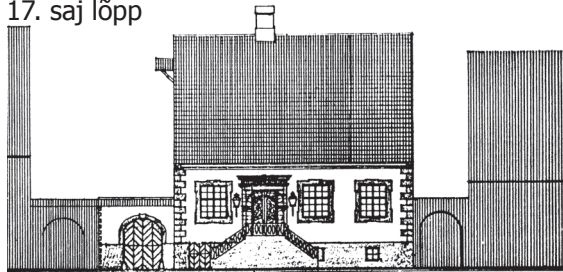
H. 1970. aastate lõpus hakati Saksamaal tootma plastist raamiga aknaid (plastaknaid). Eestis muutusid need populaarseks 1990ndatel ja 2000. aastate alguses ning uutel majadel on plastaknad laialdaselt kasutusel tänapäevalgi. Plastaknad on puidust akendest odavamad ja neid on ehitusel lihtsam paigaldada, kuid ajaloolistele majadele need ei sobi. Plastakna tunned ära selle järgi, et tal on lai ja sile raam, puidule aga saab sisse lõigata sooni ja teha kumeraid servi.

Pilt: _____

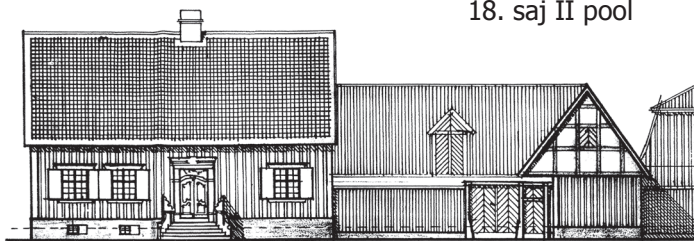
2. Arhitekt Rein Raie on teinud joonised Pärnus Kuninga tänaval asuvate majade number 18 ja 30 välisilme kohta erinevatel ajaloo perioodidel. Majad ehitati 17.–18. sajandil, kui hiljem on neid mitu korda ümber ehitatud ja sellega välimust täielikult muudetud, põhjuseks majaomanike soov „uue moega“ kaasas käia. Kui tehnoloogia areng võimaldas suuremas määral aknaklaasi toota, avaldas see mõju ka aknaraami kujule.

Otsi need hooned kaardirakenduse Google Maps abil tänavavaates (*street view*) üles ja kirjelda, milline on nende majade välimus tänapäeval, võrreldes varasemate aegade. Viimati muudeti hoonete ilmet 20. sajandi teises pooles, kui need läbisid põhjaliku restaureerimise ehk taastamise.

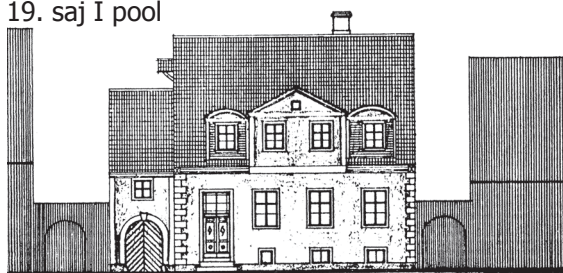
17. saj lõpp

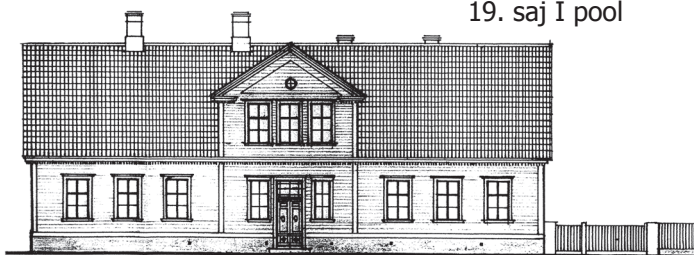
18. saj II pool

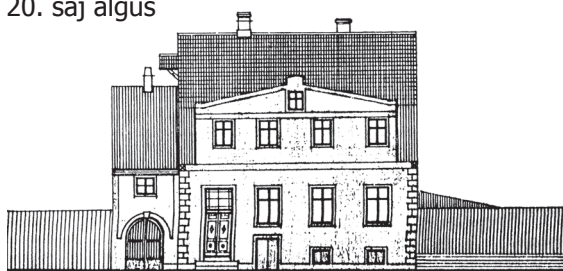
19. saj I pool

19. saj I pool

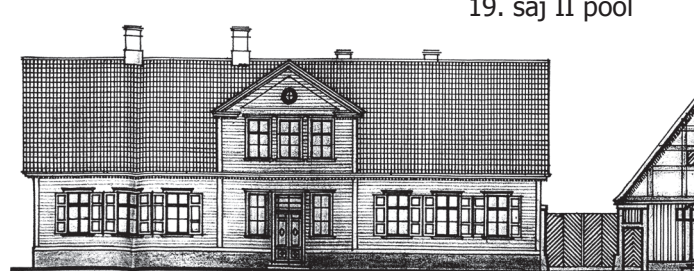

20. saj algus

Kuninga 18 Pärnu

19. saj II pool

Kuninga 30 Pärnu

Arhitekt – ehituskunstnik, kes kavandab ehitatud keskkonda ehk linnu ja hooneid.

Restaureerimine (vanaprantsuse k *restorer*, ladina k *restaurare* – tagasi andma, uuesti üles ehitama, parandama) – ajalooliste esemete, kunstitööde ja ehitiste taastamine.

Muinsuskaitse – minevikupärandi väärtustamine ja kaitsmine. Hõlmab esemeid, ehitisi ja arhitektuuriansambleid, millel on kultuuriline või ajalooline väärtus.

3. Kui oled pildistamisretkel ära käinud, siis uuri oma fotosid.

- Püüa määrata pildistatud hoonete umbkaudne vanus (sulle on abiks töölehe esimene ülesanne).
- Millised pildistatud akendest on sinu kodukohale väga iseloomulikud ja millised mitte?
- Püüa iga pildi puhul ära arvata, kas majal on ehitusaegsed aknad või on need hiljem vahetatud? Miks sa nii arvad?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

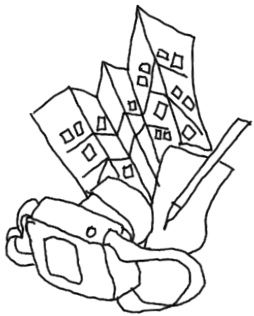
Mida aken peegeldab?

Pärandivaderite akende inventeerimise talgud

Akende inventeerimine

Inventeerimine on info kogumine millegi kohta. Sina osaled õpilaste üleeestilistel akende inventeerimise talgutel „Mida aken peegeldab?“. Sinu ülesandeks on pildistada ja kirja panna andmed oma kodukoha akende kohta.

Millest alustada?

- Otsi kaardi abil üles hooned, mida pead inventeerima, ja mõtle läbi oma teekond.
- Märki üles, millises järjekorras sa hooneid pildistad (pane kirja aadressid).
- Võta kaasa fotoaparaat või nutitelefon, millega saad pilti teha.
- Kui majaomanik tuleb sinuga rääkima, palu temalt pildistamiseks luba. Ütle oma nimi ja kool ning kindlasti selgita, et sa teed koolitööd kodukoha akendest.

Kuidas teha häid fotosid?

- Sul on vaja teha fotosid nii akendest kui ka kogu maja esiküljest.
- Seisa otse akna ette, näoga akna poole. Ära pildista külje pealt.
- Tüüpilise näite saamiseks vali pildile üks esimese korruse aken.
- Kui majal on lisaks põnevaid ja erikujulisi aknaid (nt trepikoja- või pööninguaken), siis jäädvusta ka need.
- Hoia fotokaamerat või nutitelefoni käes nii, et see oleks otse, mitte viltu.
- Veendu, et aken ja selle iluliiatud jäävad tervenisti kaadrisse.
- Võiksid akna erilistest detailidest ka eraldi pildid teha, pildistades neid suuremalt ja lähivaates.
- Maja üldvaatest fotot tehes katsi peale saada kogu tänavapoolne külg, selleks mine majast piisavalt kaugele.
- Pildistamise ajal oota, kuni jalakäijad mööduvad.
- Kui sul tuleb pildistamiseks korraks autoteele astuda, palu kellegi abi, et ta liiklust jälgiks ja sind lähenevatest autodest hoiataks.
- Vaata kohe pärast pildistamist foto tähelepanelikult üle. Suurenda, kui vaja, et näha, kas foto on kenasti selge. Kui foto jäi udune, siis palun pildista uuesti.

Kuidas inventeerimiskaarti vormistada?

- Pärast väljas tehtud pildistamisringi täida arvutis inventeerimiskaart. Kasuta selleks Word-programmi.
- Võta eeskujuks inventeerimiskaardi näidis.
- Täida lahtrid andmetega nii enda kui ka pildistatud maja kohta.
- Kasuta kirjastiili Times New Roman suuruses 12 pt.
- Lisa juurde fotod: vaade maja esiküljest, foto ühest aknast, lisaks akna detailidest, kui ka need äratasid tähelepanu ja sa neid pildistasid.
- Võid lisada veel fotosid muudest erikujulistest akendest.
- Tähista hoone üldvaatel punase ringiga aken (aknad), mida oled pildistanud. Kasuta selleks programmi Paint (Windowsiga arvutis) või Preview (Apple'i arvutis).
- Muuda piltide suurust nii, et kogu info ühe maja kohta mahuks ühele lehele.
- Ära fotosid liiga väikseks tee, vaid aseta need lehele nii suurelt, kui mahub!

Inventeerimine – info kogumine objektide kohta (nende pildistamine või joonistamine, kirjalikult välimuse ja seisukorra kirjeldamine).

Mida aken peegeldab?

Pärandivaderite akende inventeerimise talgud

Pildistas: Triin Lepik
Kool: Kalamaja Põhikool
Klass: 4B

Maakond: Harjumaa
Linn/alev, vald ja alevik/küla: Tallinn
Tänav ja maja number: Vana-Kalamaja 32
Maja kasutus: elumaja
Pildistamise kuupäev: 2. aprill 2020

